

EN FOREDRAGSFORENING I RØNNINGE

1863—84

Af Sognefoged *Jeppe Hansen*, Rønninge.

Den 12. Januar 1863 afholdtes efter Indbydelse af forskellige, bl. a. Kammerherre de Mylius til Rønninge Søgaard og Gmd. (senere Sognefoged) N. H. Mathiasen, et Møde i Rønninge Skole, hvor mange af Sognets Beboere var kommet tilstede for at søge stiftet eller oprettet en Foredragsforening.

Det var vel ikke almindeligt, at man for et saa langt Aaremaal siden oprettede saadanne Foreninger omkring i Sognene, men dette vidner om, at der hos de dalevende Beboere i Rønninge Sogn har været en stærk og levende Interesse for og Trang til at skaffe sig Viden om de Spørgsmaal, som rørte sig i Tiden. Foreningens Formaal skulde være, ved en ugentlig Sammenkomst i Vinterhalvaaret, at virke til fælles Nytte og Belæring, dels ved Foredrag, dels ved Samtaler om almennyttige „Genstande“, der nærmest vedrører Bondestandens Kaar, som der staar i Lovene.

Ved det omtalte Møde forelagde Kammerherren Sagen, der fandt udelt Tilslutning hos Forsamlingen, og man nedsatte straks et Udvalg, der fik til Opgave at affatte og ved et senere Møde forelægge et Forslag til Love for Foreningen.

I dette Udvalg indvalgtes: Kammerherre de Mylius, Pastor C. W. Hundrup, Gmd. N. H. Mathiasen, Snedker Søren Andersen og Møller A. Andersen, Holts Mølle.

Allerede den 15. Januar var Udvalget færdig med Arbejdet, et nyt Møde afholdtes denne Dag, og her forelagde Kammerherren Lovudkastet, som med enkelte Ændringer blev vedtaget saaledes:

LOVE FOR FORENINGEN AF 12. JANUAR 1863

§ 1.

Foreningens Formaal er ved en ugentlig Sammenkomst i Vinterhalvaaret at virke til fælles Nytte og Belæring, dels ved Foredrag, dels ved Samtaler om almennyttige Genstande, der nærmest vedrører Bondestandens Kaar, samt ved Overskud af de fastsatte og frivillige Bidrag at grundlægge et Sognebibliotek.

§ 2.

Foreningens Bestyrelse bestaar af en Formand og fire Medlemmer, hvoraf en i Formandens Fraværelse overtager Formandskabet. De vælges af Generalforsamlingen paa 2 Aar. Genvalg kan finde Sted.

§ 3.

Hvert Vinterhalvaar afholdes ene for Foreningens Medlemmer en eller to Generalforsamlinger efter Formandens Bestemmelse, hvor Regnskabet og andre Sager, der angaar Foreningens Interesser, afgøres.

§ 4.

En Sekretær, der tillige er Bibliotekar, vælges ved første Generalforsamling ligesaavel som en Kasserer; deres Funktionstid og Omvalg er som Bestyrelsens.

I en dertil anskaffet Protokol indføres saavel Lovene som Medlemslisten, samt et Uddrag af Forhandlingerne under Møderne. Protokollen forbliver i Formandens Værge, til hvem og enhver har at henvende sig i Sager, der angaar Foreningen.

§ 6.

Formanden, der tillige er Dirigent, leder som saadan Forhandlingerne, kalder til Orden ved at ringe med en Klokke, samt har Myndighed til at tage de Forholdsregler, der sigter til, at god Orden kan bevares. Formanden aabner og slutter Mødet.

§ 7.

For at være Medlem af Foreningen udfordres Myndighedsalder samt at være hjemmehørende i Sognet; det er en Selvfølge, at berygtede ligesaalidt som rolighedsforstyrrende Personer ikke kunne tilstedes Adgang til og endnu mindre optages i Foreningen. Det halvaarlige Bidrag er 24 Skilling for en Gaardmand, 8 Skilling for en Husmand og Tjenestefolk og opkræves ved det første Efteraarsmøde og det sidste Foraarsmøde og første Gang ved Mødet den 15. Januar d. A. Foreningen modtager med Fornøjelse saavel forhøjet fast Contingent som frivillige Bidrag.

§ 8.

Udensogns Boende kunne kun faa Adgang, naar de meldes for et af Bestyrelsens Medlemmer.

§ 9.

Alt, hvad der angaar Foreningens økonomiske Forfatning, dens Midlers Anvendelse, saavel som hvad der henhører til Localet, afgjøres af Formanden i Forening med den øvrige Bestyrelse.

§ 10.

Forandringer i Lovene kunne kun vedtages ved en Generalforsamling, og da kun med $\frac{2}{3}$ Stemmers Majoritet.

§ 11.

Ethvert Medlem kan udtræde efter et halvt Aars Forløb og skal melde sin Udtrædelse ved sidste Halvaarsmøde, men maa samtidig erlægge Contingent for det kommende Halvaar, uanset at han ikke længere er Medlem af Foreningen.

Rønninge, den 15de Januar 1863.

MYLIUS	S. ANDERSEN	N. H. MATHIASEN	A. ANDERSEN
Formand			
C. W. HUNDRUP	R. D. LANGKILDE	I. GEERTHSEN	
Næstformand	Kasserer	Sekretær	

Da Lovene saaledes var vedtagne, valgte man Bestyrelse og Bestillingsmænd.

A. Bestyrelsen:

Kammerherre Mylius, Formand.
 Pastor Hundrup, Viceformand.
 Gmd. N. H. Mathiasen.
 Snedker Søren Andersen.
 Møller A. Andersen, Holts Mølle.

B. Bestillingsmænd:

Lærer Geerthsen, Sekretær og Bibliotekar.
 Godsforvalter Langkilde, Regnskabsfører.

Kontingentet blev opkrævet, og Formanden proklamerede Foreningen for stiftet med et Medlemsantal paa 74.

Formaalet skulde praktiseres bl. a. paa den Maade, at Medlemmerne fremkom med Spørgsmaal, som saa skulde besvares og

behandles ved næste Møde. Paa Formandens Opfordring fremkom da i det første Møde følgende:

Nr. 1. Gmd. N. H. Mathiasen: Forskjellen imellem Danmarks indre Tilstand under den absolutte Regjeringsform og den nuværende ved Grundloven af 5. Juni 1849 stiftede friere Forfatning.

Nr. 2. Møller Andersen: Roedyrkningens praktiske Anvendelse i Landbruget.

Den 22. Januar 1863 andet Møde.

Formanden var fraværende, og Mødet lededes derfor af Viceformanden. Der indmeldte sig 16 nye Medlemmer, og disses Antal er derefter 90. — Cand. Carstens fik derefter Ordet og besvarede i et længere Foredrag Spørgsmaal Nr. 1 fra forrige Møde. Han udviklede tillige de indre Forfatningsforhold før Aaret 1660, men hans Foredrag er ikke refereret. Viceformanden tog Anledning til at give nogle Meddelelser om Nævningerettens Natur.

Om Spørgsmaal Nr. 2 fra forrige Møde udtalte Gmd. N. H. Mathiasen sig i den Retning, at han kun antog Roedyrkingen for anbefalelsesværdig, naar den brugtes som Fodermiddel i Forbindelse med Korn og Hø.

Tegning af en „Harvetromle“ forevistes af N. H. Mathiasen. Han gjorde desuden Foreningen bekendt med et Middel til Udryddelse af Hussvamp, som bestaar af een Del Svovlsyre og tre Dele Vand, der paastryges de angrebne Dele med en blød Pensel.

Møller Andersen anbefalede som Middel til at tæmme en urolig Hest, at man opbinder det ene af Hestens Forben saa ofte, som Hesten er urolig. Tillige anbefalede han et Middel mod Agernegle, der bestaar i at udstrø Bygavner rundt omkring i Kanten af den tilsaaede Mark.

Følgende Spørgsmaal blev fremsatte til Besvarelse i næste Møde:

Gmd. Rasmus Nielsen: Hvilket er det bedste Middel mod Lus hos Køerne?

Gmd. Lars Maegaard: Om Brakmarkens Behandling.

Den 29. Januar 1863 3die Møde.

Formanden ledede selv Forhandlingerne og gav Ordet til Lærer Geerthsen, der holdt et livligt Foredrag over Nordens ældste Gudelære.

Dernæst kom Spørgsmaal Nr. 1 fra forrige Møde: „Hvilket er det bedste Middel for Lus hos Køerne“, til Behandling.

Gmd. N. H. Mathiasen anbefalede stærk Indgnidning med Linolie.

Gmd. Lars Maegaard anbefalede 1 Kd. gl. Øl og $\frac{1}{2}$ Pund Sæbe, hvorhos de begge fraraadede „Mercurialsalve“ og Tobaksafkog. Formanden kendte ikke de to første Midlers Virkning, men lige saavel som han maatte fraraade „Mercurialsalve“s Anvendelse, formente han dog, at Tobaksafkog var anvendeligt, naar det blev brugt paa den rette Maade. Han anbefalede dog en afkogt og afsiet Blanding af Hønsemøg og Bøgeaske, men frem for alt var han overbevist om, at de fleste Midlers Anvendelse kunde spares, naar Kreaturerne ofte blev striglede, fik sundt og kraftigt Foder og fuldstændig Renlighed.

Derpaa omhandlede Spørgsmaal Nr. 2: „Om Brakmarkens Behandling“.

Gmd. Lars Maegaard anbefalede den af ham brugte Sommerbrak, som bestod i, at han benyttede en Del af sin Brakjord til grøn Afgrøde, bestaaende af Boghvede og Havre, og han formente, at hans Sædskiye: 5 Marksdriften, var det mest indbringende og rigtige Sædomløb efter Gaardens Størrelse. Møller Andersen kunde ikke tiltræde L. Maegaards Anskuelse om Sommerbrakens Fortrinlighed, da der efter hans Mening ikke blev Tid nok til Jordens fuldstændige Behandling til Vintersæd. Denne Mening blev tiltraadt af N. H. Mathiasen og Formanden, hvorimod L. Maegaard dog forsvarede Rigtigheden af sin Paastand, idet han hævdede, at det kom an paa, at man itide aftøjrede den grønne Afgrøde.

N. H. Mathiasen forsvarede Helbrakken, og Formanden formente, at det ikke var muligt at tage en Afgrøde af Jorden uden Tab for samme. — Møller Andersen ønskede af L. Maegaard besvaret, om han antog, at Jorden i Længden uden at forringes kunde udholde 5 Marksdriften. — L. Maegaard ansaa den for den rigtigste Drift og havde ikke kunnet skønne noget Tab, men snarere Forøgelse af Jordens Udbytte, og i Anledning af Kvægbesættningens Sommerfodring anførte han, at han 3 Uger havde græsset 11 Køer paa 2 Tdr. Land, som et Bevis for Jordens Givtighed, uagtet den strengere Drift.

Hans Pedersen Møllegaard tiltraadte L. Maegaards Anskuelse

om 5 Marksdriften, som han havde brugt i 4 Aar, dog med ren Halvbrak.

Derpaa fremsattes 7 Spørgsmaal til Behandling paa næste Møde:

- Nr. 1. Cand. Carstens: Om de skadelige og nyttige Dyr.
- 2. Lars Maegaard: Om Dræningens praktiske Anvendelse.
- 3. Møller Andersen: Om Forholdet imellem Tiendetager og Tiendeyder.
- 4. H. P. Nellemann: Skal man opsamle Gødningen, der falder paa Marken?
- 5. Gmd. Jørgen Knudsen: Er det til Nytte at høste sit Græs?
- 6. Snedker Søren Andersen: Hvordan forstaaes Snekastningsloven?
- 7. Formanden: Skal man binde Kornet efter Leen eller ikke?

Kassereren anmeldte, at Kassens Status var 27 Rdl. 1 Mk. 8 Sk., Medlemmernes Antal 93.

Paa det fjerde Møde den 5. Februar 1863 behandlede alle disse Spørgsmaal, men det vil føre alt for vidt at gaa i Enkeltheder om disse Forhandlinger. Jeg skal derfor i det følgende indskrænke mig til at anføre nogle af de mest ejendommelige Sager, der har været fremdraget og behandlet paa Møderne, og kun tilføje, at alt hvad der er sagt og foretaget, er med den største Nøjagtighed optegnet i Protokollen af Sekretæren, Lærer Geerthsen. Han har udført et Kæmpearbejde for Foreningen, selv holdt en Mængde Foredrag, mest over historiske Emner, og i det hele taget været en udmærket Mand for Foreningen.

Ved det fjerde Møde fremsatte N. H. Mathiasen et saalydende Spørgsmaal til Besvarelse:

„Paa hvilken Maade kan en Jordbruger, der mangler Driftskapital og faar en mindre Ejendom, hurtigst og lettest forbedre sine Vilkaar saaledes, at han efter sin Stilling kan ernære en Familie og svare sine Udgifter?“

Det er jo et Spørgsmaal, som ogsaa er i høj Grad aktuelt i vor Tid, men det er ret ejendommeligt, at det allerede først i 1860-erne har været paa Tale nogle Steder Mand og Mand imellem. Det ses dog ikke, at nogen har dristet sig til at svare paa dette

Spørgsmaal eller give Anvisning paa den bedste Maade at løse det paa.

Ved samme Møde (det fjerde) fremsatte Cand. Carstens følgende Spørgsmaal:

„Hvor højt kan Brutto- og Nettoindtægten af en veldreven fynsk Bondegaard ansættes?“

Ved 5te Møde den 12. Februar 1863 henvendte Formanden sig efter forudgaaet Samtale med nogle af Sognets Beboere og efter deres Opfordring til Foreningens Medlemmer med en Forespørgsel, om det ikke kunde være hensigtsmæssigt, at man her i Egnen, ved at flere Sogne slog sig sammen, dannede en Fattig-Arbejdsanstalt lig de allerede i Slesvig og Jylland indrettede lignende Anstalter. Til Oplysning om en saadan Anstalts Gavnlighed oplæste Formanden af en Beretning i „Fyens Stiftstidende“ de Fordele, som man havde opnaaet paa Arbejdsanstalten paa „Gørris-mark“ ved Tønder. Flere Medlemmer ytrede sig til Fordel for Sagen, hvorpaa hele Forsamlingen paa Formandens Opfordring enstemmigen gav sit Bifald til, at Formanden ved at sætte sig i Forbindelse med indflydelsesrige Personer i Nabosognene søgte paa enhver Maade at fremme Sagen og bidrage til en saadan Anstalts Oprettelse.

Formanden fremviste en i England indkøbt Malkemaskine samt 3 Prøver Sædebyg.

Derpaa foretoges Cand. Carstens Spørgsmaal, fra 4de Møde, som L. Maegaard besvarede ved følgende Beregning: Naar Gaarden er paa 65 Tdr. Land Ager, 5 Tdr. Land Eng og med fornøden Ildebrændsel samt i god Drift, giver den følgende Indtægt:

Hvede 60 Tdr. à 8 Rdl.....	480 Rdl.
Rug 70 Tdr. à 6 Rdl.....	420 —
Byg 130 Tdr. à 5 Rdl.	650 —
Havre 130 Tdr. à 3½ Rdl.	455 —
Kartofler 15 Tdr. à 2 Rdl.	30 —
14 Køer à 700 Kd. Mælk pr. Ko	612 —
10 Faar med Lam.....	100 —
Ildebrændsel	50 —
Beboelseslejlighed og Indt. af Haver	100 —

2897 Rdl.

Men Udgifterne er:

Folkeløn	190 Rdl.
Kost til Folkene	304 —
90 Tdr. Havre til Hestene	305 —
15 Tdr. Byg til Køerne.....	75 —
Til Vogne og Arbejdsredskabernes Vedligeholdelse	40 —
Bygningernes Vedligeholdelse	20 —
Skatter og Kommuneudgifter.....	140 —
Offer	2 —
6 Tdr. Hvede	48 —
7 — Rug	42 —
13 — Byg	65 —
13 — Havre	45 —
3 — Kartoffler	6 —
	1282 Rdl.

Der skulde altsaa blive en Nettoindtægt af 1615 Rdl.

Formanden formentede dog, at Udgifterne for adskillige Posters Vedkommende var for lavt ansatte, saa Nettoindtægten sikkert vilde blive betydelig mindre.

Jeg kan ikke undlade til Sammenligning med foranstaaende at anføre, at et med stor Nøjagtighed ført Regnskab over en mindre Gaards (35 Tdr. Ld.) Indtægter og Udgifter fra Aaret 1860 udviser en Indtægt af 980 Rdl. 12 Sk. og en Udgift af 771 Rdl. 3 Mk. 14 Sk. Overskud 208 Rdl. 2 Mk. 14 Sk.

I det femte Møde forefaldt en Episode, som skal nævnes, fordi det sikkert er den eneste Gang i Foreningens Historie, at Lovenes § 6 er bragt i Anvendelse. Smed Niels Nielsen forlangte til Forhandling en Sag, som vedrørte private Forhold, og hans Spørgsmaal blev derfor i Henhold til § 6 afvist, og da han ikke desto mindre forlangte det optaget, fandt Formanden sig foranlediget til at kalde ham til Orden.

Det af Formanden ved femte Møde opkastede Spørgsmaal om en Arbejdsanstalts Oprettelse behandledes paa det 7de Møde. Man havde tilkaldt Provst Hansen fra Fraugde, som i et længere Foredrag udviklede alle de Fordele, som en saadan Anstalt afgav. Han vidste, at Stemningen i hans Sogn var meget gunstig for

Sagen og ligeledes i de omliggende Sogne og i Særdeleshed i Rynkeby, Revninge, Kølstrup og Agedrup. Han lovede at understøtte Sagen af al Magt. Ved det 12te Møde meddelte Formanden, at han havde undersøgt Forholdene ved Arbejdsanstalten i „Tikøb“, og han fremhævede navnlig de glædelige Frugter af Ungdommens Opdragelse, man allerede dér havde høstet. Han anbefalede fremdeles Sagen paa det varmeste.

Den naaede dog som bekendt aldrig længere end til Overvejelsernes Stadium.

Man fortsatte altsaa med at holde Møde hver Uge indtil den 19. April, og man naaede at holde 12 Møder. Der behandlede en Mængde forskellige Sager og Spørgsmaal. Her skal nævnes nogle af de mest karakteristiske, men det vil af Pladshensyn være umuligt ogsaa at anføre Besvarelserne. Man drøfter:

Hvor stort er Tabet ved ikke at have Ladeplads saaledes, at Kornet maa staa i Stak ude?

Biavlens Betydning.

Kan Anglerkvæget stilles ved Siden af den fynske Race?

Hvormeget bør et Menneskes Kost anslaaes til dagligt? Fore-spørgeren, Smed Hans Larsen i Røjrup, mener, at en Arbejdsmands Kost kan anslaaes til 23 Skl. dagligt.

Hvorledes bør den Mand være, som kunde ønskes som Repræsentant paa Rigsdagen?

Hvormeget kan en Arbejdsmand tærskes en Tønde Rug for paa egen Kost?

Kan det ikke være godt for Arbejdsklassen at faa oprettet en Arbejderforening?

Paa hvilken Maade kan Anskaffelse af en god Tyr til fælles Afbenyttelse bedst finde Sted?

Hvad bør man gøre, for at de fattiges Antal ikke skal blive for stort?

Torsdag den 29. Oktober afholdtes det 13de Møde, som var første Møde for 1863—64.

Af Kammerherre de Mylius blev foreslaaet at oprette en Skytteforening, som efter en kort Drøftelse blev enstemmig vedtaget saaledes, at der fra Foreningen skulde udgaa en Indbydelse til andre Sogne om at deltage deri; der valgtes en Komité paa 3

Medlemmer, nemlig Kammerherre de Mylius, N. H. Mathiasen og Hans Pedersen Møllegaard, til at sætte Sagen i Gang, — Skytteforeningen blev virkelig oprettet, fik anlagt Skydevold og Skydebane i „Skovgyden“ og endogsaa anskaffet en Fane, men Foreningen levede vist kun i nogle faa Aar.

Man fortsatte med Møderne, og ogsaa i denne Vinter blev en hel Del Spørgsmaal fremdraget og drøftet.

Formanden oplæste det ny Grundlovsudkast og talte om Stemningen i København de første Dage efter Tronskiftet, som fulgtes med megen Interesse. — Ved Mødet d. 27. November holdt Formanden Foredrag om Jordens Indre eller Jorddannelsen, og iøvrigt behandlede Spørgsmaal som: Om Grønjorden skal pløjes let eller dybt inden Brakken? — Er kunstige Gødningsstoffer tilraadelige? Hvilke? og i hvilken Mængde samt paa hvad Maade? Paa hvilken Maade kan Husfliden bedre fremmes end den for Tiden er?

Lærer Geerthsen holdt Foredrag om Benbygningen i det menneskelige Legeme.

Ved Mødet d. 28. Januar 1864 holdt Formanden Foredrag om Forsteningerne, og efter at en kort Samtale havde fundet Sted om de sidste Dages Begivenheder, holdt Lærer Geerthsen Foredrag om Nervesystemet.

Det bemærkes i Protokollen, at Foreningen ejede et smukt Lithografi i Glas og Ramme af Kong Frederik den Syvende, skænket af Foreningens Formand. Det opbevaredes hos Lærer Geerthsen i Rønninge. Det er dog senere forsvundet.

Næste Møde holdtes d. 12. Februar 1864. Formanden skulde have holdt Foredrag, Viceformanden Oplæsning m. m., men ingen af disse Sager kom frem. Man talte sammen om Krigsbegivenhederne, og da især om, hvad der var forefaldet i de sidste Dage. Man bestemte næste Møde til d. 25. Februar, hvor Lærer Geerthsen lovede at holde Foredrag, men dette Møde blev ikke afholdt. Der er i Protokollen to hvide ubeskrevne Blade, der vidner om, at i den Tid har man været saa optaget af Begivenhederne og Sindene været saa oprevne, at man ikke har kunnet tænke sig at samles om noget som helst, men ogsaa denne svære Tid fik jo

Ende, og d. 6. November 1864 holdes der Bestyrelsesmøde, hvor følgende Sager foretoges:

1. Skolelærer Geerthsen indrømmedes som Vederlag for Brændselsforbruget ved Foreningsmøderne i 1863 og 1864 et Beløb af 5 Rdl.
2. Kassereren, Godsforvalter Langkilde, mødte med Regnskabet, der udviste en Beholdning af kontant 1 Rdl. 2 Mk. 12 Sk. samt en Indskudsbog med Discontokassen i Odense lydende paa 50 Rdl. Kassereren meddelte, at han paa Grund af Bortrejse maatte nedlægge sit Hverv. Man vedtog da at anmode forhenværende Skolelærer Hansen om at overtage Kassererforretningerne.

Møderne for den kommende Vinter bestemtes at paabegyndes i December efter Formandens Indvarsling og foreløbig kun at afholdes 2de Gange maanedlig samt paa de Tider, hvor der haves lyse Aftener.

Den 11. November 1864 genoptog man Møderne, og paa dette foretoges Valg af Bestyrelse. Formanden, Næstformanden og N. H. Mathiasen genvalgtes, og i Stedet for Snedker Søren Andersen, som ikke ønskede Genvalg, valgtes Lars Knudsen Maegaard, I Stedet for Møller Andersen valgtes Forpagter Schmidt, Rønninge Sjøgaard. Lærer Hansens Valg til Kasserer blev stadfæstet, men det synes, som om man ikke har været rigtig heldig med dette Valg. I hvert Fald fremgaar det af Forhandlingerne paa et Bestyrelsesmøde d. 30. Januar 1866, at Regnskabet ikke var helt i Orden, og at det blev paalagt Kassereren at afslutte Regnskabet til hvert Aars Udgang samt til ingen Tider at have mere end 10 Rdl. i Kassen. Man havde nu en Beholdning af ca. 80 Rdl., og det vedtoges at anvende et Beløb af indtil 30 Rdl. til Indkøb af nyttige Bøger til Biblioteket.

Man fortsatte saa med Møderne i et Par Aar og fremdrog og drøftede mange forskellige Emner og Spørgsmaal, ligesom der hver Vinter blev holdt flere Foredrag, snart af Formanden, snart af Lærer Geerthsen. Men efter to—tre Aars Forløb var Interessen stærkt afsvækket, det fremgaar af Protokollen, at der ved nogle af Møderne kun har været 5—6 Medlemmer tilstede. Dette gav Anledning til, at Formanden paa Generalforsamlingen d. 31. Marts

1867 fandt sig foranlediget til at spørge Forsamlingen, om man skulde tænke paa at holde op med Møderne, men dette blev dog heldigvis ikke vedtaget, tværtimod var der fra alle Sider Tilslutning til at fortsætte, og Formanden formanede da Medlemmerne til at møde op, naar der blev kaldt. Denne Formaning bar Frugt, og man fortsatte altsaa med Møderne og vedligeholdte disse i 21 Aar. Der blev fremsat og drøftet en Mængde forskellige Sager og Spørgsmaal i de kommende Aar, saaledes:

„Hvordan kan man oprette et Fællesmejeri?“ et Spørgsmaal, som det tog mange Aar at faa realiseret.

„Paa hvilken Maade kan man skaffe sig rent og godt Sædekorn?“

Man havde jo ikke den Gang noget „Svaløft“ eller „Tystofte“ til at fremelske gode Sædstammer, man havde ej heller selvrensende Tærskværker eller Triører til at rense Kornet paa, og man maatte da gaa andre Veje.

Ved et Møde foreslog Formanden, at man omkring i Hjemmene i de lange Vinteraftener skulde tage en Sæk Korn ind i Stuen, sprede det ud paa Gulvet eller paa Langbordet og saa med sine Fingre pille alle de svange og daarlige Kerner fra. Formanden mente ikke, at et saadant Arbejde vilde være uoverkommeligt, og det vilde sikkert blive godt betalt ved et forøget Foldudbytte. — Hvad vilde mon Nutidens Landmænd sige, hvis de skulde benytte sig af en saadan Fremgangsmaade?

I disse 21 Aar blev der holdt 90 Møder, og det fremgaar af Protokollen, at der ved mange af Møderne har været stuvende fuldt Hus i den gamle Skole. Man fremdrog og drøftede, som alt berørt, mange forskellige Spørgsmaal vedrørende Landbruget. Man havde jo ikke den Gang, som nu om Dage, Konsulenter i alle mulige Fag, som man kunde tilkalde til at belyse et eller andet Emne, som man ønskede Besked om, man maatte hjælpe sig som man kunde med de stedlige Kræfter, og saa øste man af Erfaringens Kilder ved at tale sammen om de rent praktiske Ting.

Kammerherre de Mylius har uafbrudt været Formand i disse 21 Aar. Han har været den rette Mand paa denne Plads, interesseret og initiativrig. Han har personlig ledet de allerfleste af Møderne og har selv holdt mange Foredrag over forskellige Emner, ogsaa om sociale Samfundsproblemer. 1871 har han holdt et

Foredrag om Socialisme og Kommunisme. Sekretæren, Lærer Geerthsen, har dog været den mest benyttede Foredragsholder, han talte mest over historiske Emner, og har, foruden at han var en meget flittig og dygtig Lærer, der naaede vidt i sin Skolegering, holdt en Mængde Foredrag i de 21 Aar.

Der blev dog ogsaa tilkaldt enkelte udensogns Talere, saaledes har Lærerne Larsen i Skellerup, Vaaben i Ellinge og Korch i Overholluf gentagne Gange været tilkaldt som Foredragsholdere.

Som alt nævnt vedligeholdtes dette Foreningsliv i 21 Aar til 1884. Paa dette Tidspunkt blev Kammerherren svagelig og maatte frasige sig Formandshvervet. Han døde 1885.

Saa holdt Møderne op af sig selv, og man indskrænkede sig til at holde Generalforsamling en Gang om Aaret.

Der har i Aarenes Løb kun været faa Bestyrelsesmedlemmer. Foruden de første fem skal kun nævnes: Gaardejerne Lars Knudsen Maegaard og Hans Pedersen Møllegaard, samt Forpagterne Schmidt og H. Madsen, Rønninge Søgaard. Da Kammerherren var død, blev den ny Præst i Rønninge, F. B. Møller, Formand. Lærer Hansen beklædte kun Kassererposten et Par Aar, saa afløstes han af Boelsmand Rasmus Nielsen, Rønninge, som indtil sin Død i 1888 var en fortræffelig Kasserer.

Foreningens andet Formaal: at grundlægge og samle et Sognebibliotek, lykkedes ogsaa, idet man med de forholdsvis smaa Midler, der var til Raadighed, naaede at faa samlet et efter Foreholdene betydeligt Bibliotek paa mange Hundrede Bind. Biblioteket bestaar endnu som „Rønninge Sogns Læseforening“ paa det Grundlag, som blev lagt i 1863.

Paa en Generalforsamling d. 17. April 1903 tog „Foreningen af 12. Januar 1863“ Navneforandring og kom til at hedde „Rønninge Sogns Læseforening“, og ophørte dermed at virke efter sit oprindelige Formaal: at „virke til fælles Nytte og Belæring ved Foredrag og Samtale“.

Der er ingen Tvivl om, at Foreningen har været til stor Nytte og haft stor Betydning for det dalevende Slægtled i Rønninge.